

Aisaiya

Wonawiiakowa

Mmko bukana na peroveta tana ghamana iviwaghaneni, kana waghawagha na Aisaiya. Touna bodu 750 BC kamone Jerusalemne imakae. Bukana sitore rereyi da riba aroba:

Chapter 1 da inagho Chapter 39 na Asariya kubura kana kiiwawo maragasina yana iyo damdi teya dam tupadi Isrel da Jiuda damdi riiridiye siyaveyedi bi siyageegeeiwayidi na yisisiyeni. Perovetina Jiuda damdi iwonedida da toudi gegha kiiwawo da wiiyogha damdi siyitumaghanedina bi God kawagha siyitumaghaneni da yana sisiya siyakivini.

Chapter 40 da inagho Chapter 55 na Babilon kana kiiwawo igeghomiiri dam Jiuda igeeiwayi bi kana wawaya korotodi yawayawiidi ikabidi sinagho Babilone siyamakae. Peroveta noko kuburine Jiuda damdi iwonawikayokayowanidi bi iwonedida da metagha God inakabidi sinaveramagha Jerusalemna bi yawa wouna nama inaveredi.

Chapter 56 da inagho Chapter 66 na Jiuda damdi siveramagha Jerusalemne siyamakae bi murine yisisiyeni. Peroveta na God yana nuwagiura Jerusalem da kate dam tupadi kubura debane kiiravidiye yisisiyeni.

2

Nuwaruriri Makewaghawaghasina

¹ God awaki Jiuda kubura da Jerusalem kwanatuna kamodiye inabera, na warana mmakatanina Eimos natuna Aisaiya iverenina.

² Raghani tughurina yapiipiika na mmkona awaki inatubugha:

Koya meme Yawe God yana bare yamiimiiri na inamakewaghata.

Touna inagee kirakii geware koya mududi naboni.

Dam tupadi kubura debane na sinikabiriyeni nabo da sinakabepepa.

³ Bi wawaya korotodi nabo sinanagho na sinawona bo,

“Kopiika, tananagho Yawe God yana koyae, nabo tananagho Isrel kana God yana bareye.

Name iniyeveveda da metagha tanamake

bi yana kedae tanapepewa.”

Basuna wiyeveveyana na Zaiyonma inakanibu,

bi Yawe God ivisisiya na wonana Jerusalem kamonama inakanibu.

⁴ Raghanina dam siniaviya kabivivirana na God initupawamiwamiredi da yadi berona inakabiwirotomani.

Dam gisigisidi yadi wiigamowana inakabiwiidouvidi.

Toudi yadi seri ghamadi sinakasiwiibena da roverove yewadi,

bi yadi iyo sinakasiwiibena da wawa kana yewakwiikwii gisigisidi.

Dam tana geyadi seri sinayouna bi dam tana siniaviyena mayedina,

bi kate bada gewiirouwa kiiravine
sinakabununaghana.

⁵ Isrel dammi, kopiika, tanabera
da Yawe God yana yeghane tanapepewa
meko iviyevevedana.

5

Ayi wain kwabuna kiiravine

¹ Kowaiyana bi kwiinagu avinuwayuyuneni na
kiiravine mmko ayina anatawori.

Tagu, touna da yana wain kwabuna kiira-
vidiye anatawora.

Kwiinagu, koya nawanawane dobodobo miisene
wain kwabuna ibera.

² Touna tanavina irove bi akima ikabitave-
taveyana,
wasina bi greip imatupidi miisedi kamone
iwawa.

Bi wiikighukighu barena kwabuna basukiine iyo-
ghani,

da kate gawara tana akime ibani da greip
rubotodi kiiravine.

Touna ivikoyakoyagha da greip siyameni,
bi gegha da mekodi sigogo na berodi.

³ Na kata kwiinagu iwona bo, “Jerusalem
kwanatuna kamone makamakemi da Jiuda
kubura dammi,

iibabiimi da konanuwagiura iiyabo ibera
bero.

Tagu abera bero bo yagu wain kwabuna?

⁴ Bo nama getana awaki ayabera touna kiiravine?

Na wasina, kowonegu awaki biidi greip
berodi sigogo
bi gegha miisedi ayatumatumayedina?

⁵ Kata awonewonemi da konakovi
awaki anabera yagu wain kwabuna ki-
iravine.

Tagu kii iyiyodi simiiri kewakewa sivikena-
vivireni, na anataratavetaveyana
bi gari iyabababareni na anakourikataveni,
da ribiribi sinarughu bi sawara tupadi
sinakamtavetaveyana da kwabuna sinibero.

⁶ Bi kwabuna anakuyoveni da inabubu.
Tagu uravidi ragharaghadi geanyaragha da
anakabununayidi bo tanavina anarovena,
bi dinamona berodi iyiyodi sinagogo da sini-
bonuvi.

Bi kate bada geaniwaghasinedi da uuwa
kiyara sinapiikeni debanena.”

⁷ Na wasina dam Isrel na naboni,
toudi na Yawe God Maragata Kirakiina yana
wain kwabuna,
bi uravidi iwawa yana nuwamiise kiiravine
na toudi ware Jiuda damdi.

Touna itumayedi da awaki miisena siyabera,
bi gegha, wasadi na toudi kasunugha sibera.
Itumayedi da awaki rotomanidi siyabera,
bi gegha, wasadi na duudu iwaiyaneni wiiwi-
ita kiiravine.

6

Aisaiya kana kwatu

¹ Mmkona awaki itubugha Jiuda kana kiiwawo, Usaiya irabobo na bodune. Tagu, Bada akita kiikiwawo yadi abamakamake geekirakiina debane iyamakamake, bi kana kwama pusiridi na Bare Kabikabikuwayina ivibonuvi. ² Bi Serapim* na Bada sigwagwara wiikenavivireni siyibodaboda da awaki ikayoveni na toudi siyabera bi tatadigegha na mabemabedi yadi 6. Tatadigegha na mabemabedi batama mayiyidi sikasibabara, bi mabemabedi batama na bada kayedi sikasibabara, bi tughuridi yadi bata na toudima siyaroworowogha. ³ Bi siyikwatu kabivivirana siyawonawona bo, “Yawe God Maragata Kirakiina, na kabikabikuwayina, kabikabikuwayina, kabikabikuwayina!

Yana kiniwa kubura tupana ivibonuvi.”

⁴ Gamodi gugurina ibera da yana Bare Kabikabikuwayina kayena da matamketana koghoridi sividagudagu, bi buu barena kamona ivibonuvi.

⁵ Wasina bi awona bo, “Aiyo! Kabikwarakwara anabanani! Yagu sisiya na dadabudi, bi wawaya iiyawogha yadi sisiya dadabudi na kamodiye amakamake, bi kate bada Yawe God Maragata Kirakiina akita na anarabobo!”

⁶ Wasina bi Serapim tana suwara gabugabuna gawarine kavinama umeka muyamuyana ikavini, bi irowogha iyowogha ipiika tagu biidi. ⁷ Da tounama kawagu ikasitowoyi bi iwona bo, “Kuwaiyana! Mmko umekina kawam

---

* **6:2:** Serapim na aneyaneya bi kadi kita ware ribiribi ere mabemabedi bi ere karakasidi. Bi toudi na God yana bagibagi damdi.

ikasisitowoyi da nokove na Yawe God yam berona ikabitavedi bi yam tamumu inoghotataveni.”

⁸ Wasina bi Bada gamona awaiyaneni, iwona bo, “Iiyabo anadaru da sawariyonayona? Iiyabo kiiravidaye inanagho?”

Na awona bo, “Tagu ananagho! Kudarugu.”

7

Yawe God, kiiwawo Ahes matakira iviyeveveni

¹⁰ Yawe God **peroveta** Aisaiya kawanama ivi-sisiya magha Ahes biidi iwona bo, ¹¹ “Yawe yam God kibabiini da matakira iniyevevem. Tam rubana meboda wawaya raborabobodi yadi gawara kamonakinama, bo abame kiidamon-akiye matakira kiiravine kunibaba.”

¹² Bi Ahes iwona bo, “Tagu gematakira kiiravine Yawe God anibabiinina, bi tagu geyaguwiina Yawe God anaruyaghanina.”

¹³ Na Aisaiya iwonabodeyana bo, “Tami iiyawogha kiiwawo Deivid nosinosina, mmko kowaiyaneni! Tami yami kawakeekeema wawaya koberaberadi na samameyedi. Bo gerubana noko kiiravine, na yami kawakeekeema, bada koberabera na Yawe God yamameyeni? ¹⁴ Noko kiiravine Bada touna wosina matakira iniyevevemi. Na mma naboni: Wasike mamaragina inaropeya da inituwa tomogha, bi iniwaghawaghayeni Imaniwel.”*

---

* **7:14:** Imaniwel yana basuna na God touda yawata.

9

Raghani murina kiiwawona

¹ Wawaya iiyawogha siyiinuwapoya na gewi-ididibare sinamakena. Naghove Zebulan kubure da Neptalai kubure na wawaya wiikayotake-towane siyamakamake, bi gegha raghani muriye na nokodi kubura kabikarawagha sinakabi - keda ghamana Mediteriyen Yegii ririnagha, bi kubura Jodan rarimina nawane da kate bada Galili kubure meme dam bi dam sipiika samakamakena.

² Wawaya wiididibare sapeepewa na yeghana matakonakonana sikita; bi iiyawogha wiididibara ghamane samakamake, na yeghana irukarata debadiye.

³ Bada, dam Isrel kubera da sikoroto kirakii, tam nuwasisira ghamana kuveredi. Awaki kiiravidiye kubera na iberadi da sinuwamiise kirakii, kedana mayimayiyina ware wawaya kabipura raghanine sinuwamiisena naboni, bi kedana mayimayiyina ware wiiruwa to-motomogha nuwamiise kiiravine sarurukwatu na naboni raghanina kadiaviya gwabidima yapi sawaridi sikawara bi sareereghana.

⁶ Simira kiiravidae itubugha, Yawe God natutomogha ivereda. Touna maragata inakabi da inibadedda. Bi wawaya sinakwatuvani da:

“Wiiyoyowana Verevereyana Waratetena,”
 “God Maragata Kirakiina,”

“Tamada Makewaghawaghasina,”

“Nuwaruriri Badana.”

⁷ Yana wiibada da nuwaruriri inapiikeni na
 inatuwa wiikarukaru da geere damonana.
 Touna kiiwawo Deivid kana gaware inikiwawo,
 da kubura tupana inibadeni,
 inabera da inimaragata bi wawaya rotomane
 inakoyayidi da wiisuwona teya,
 kata da inanagho wiikarukaru waghata.
 Yawe God Maragata Kirakiina mmko inabera
 basuna yana nuwayuyuna wawaya biiyadi
 na iragata kirakii.

11

*Yawe God, kiiwawo inadaru na nuwaruririye
 inibada*

¹ Kiiwawo wouna Jese* nosinosina kamodima
 inapiika;
 ware kiighabi naboni iyakarapumka
 iyanikanibu,
 ragharagha wouna kiikotowa ramramnama
 inagogo da inuwagha.

² Yawe God kanumina na touna gwabine,
 bi noko kanumina nuwagiura da akowa in-
 avereni na yana wawaya inibadena yapor-
 idi,
 kanuma iiyabo ininaghoveni bi noghota ro-
 tomanidi inabera da yana nuwagiura in-
 akivina,

---

* **11:1:** Jese na kiiwawo Deivid tamananaki.

kanuma iiyabo iniwiiteni na inakowa da
Yawe God inakabikarawayeni.

³ Touna, Yawe God kabisisireninama ininuwami-
ise.

Bi sawara matanama yakitakitadi bo
tainanama yawaiwaiyanedi na gegha
initupawamiwamiredina.

⁴ Touna wawaya moyamoyakidi keda rotomanine
initupawamiwamiredi,
bi wawaya noganogadi na noghota miisedi
inabera kiiravidiye.

Yana sisiya na ware kii kakokakonama tanawa
yarurouvina naboni,
da wawaya kawakeekeedi yikasunughana.

⁵ Wiitupawamiwamira rotomanidi na ware
kikiru borine iyiruvivireni na naboni,
bi wiisuwona na ware sineyetutura
geyageyane iyiruvivireni.

⁶ Noko raghanine, na ribiribi geananamanidi da
ananamanidi na nuwaruririye sinamake
patapata,
noko biidi garagara daghasi na sip wotu-
wotudi teya sinimakeyana,

lepard na gout wotuwotudi teya sinikeneyana,
laiyon na kau wotuwotudi teya sinakam pat-
apata
bi ededa gisigisidi sinageghomiiri da sinakoy-
ayidi.

⁷ Kau da Beya sinakam patapata,
bi natunatudi na nuwaruririye sinikena
reereghana.

Laiyon na rei sinakam ware kau sakamkamna naboni.

⁸ Pepeya, mota ere tuwamorobidi kadi bonagha riridiye sinirekwa;

bi ededa gisigisidi bada mota googonidi kadi nighuve imadi sinatoura bi gesinakanidina.

⁹ Toudi gesinivisi sinayouna bo gesiniyogha kabivivirana da bero sinayouna yagu koya kabikabikuwayina debanena,

basuna wawaya iyawogha Yawe God sakovi na kubura tupana sinibonuvi ware rarima yegii ivibonuvina naboni.

¹⁰ Noko raghanine na kiiwawo wouna Jese nosinosa kamodima na ware matakira naboni wawaya kiiravidiye kubura debane.

Toudi sinariyeni touna biidi yana kwanatu kiiki-iwawone

bi gawarina meme yamakamake na kabikabikarawayina.

35

Keda Kabikabikuwayina

¹ Nokodi raghanidiye na mayaba da warere sininuwamiise;

bi saru gubure na sinapopo.

² Mayaba debane kii sinagogo da sinibonuvi na ininuwamiise

da nuwasisire inarukwatu.

Touna kana kita ininuwakayowana ware Lebi-non koyadi naboni

- bi inamoura ware kwabu kubura Kamel
da Seron ruwiipikapikadi kamodiye naboni.
Bi name Yawe God yana kiniwa
iniyeveveyana,
da nama wawaya tupadi yada God yana
waratete da maragata sinakita.
- ³ Touna iyawogha imadi noganogadi na inakabi
wiimaragasidi
bi kayedi kirokirorodi na maragata in-
averedi.
- ⁴ Wawaya iyawogha sanaghanaghara na ku-
wonedo bo,
“Gekonanagharana, kovimaragata!
Kokita, yami God yapiipiika da kana aviya in-
iberodi.
Bi yapiipiika na aro inaveredi bi tami
iniyawuimi.”
- ⁵ Raghanina inapiika na inabera da wawaya mata
potapotadi sinakita
bi taina potapotadi sinawaiyana.
- ⁶ Wawaya digadigadi sinikapokapoka ware diya,
bi kawa gumegumedi nuwamiiseye sinaruk-
watu.
Rarima tanawama sinawusira sinagae da
mayaba sinavera rughuwonedo;
- ⁷ Egha muyamuyana inawamiri da initarabu,
bi tanawa kanakanana na rarima wusiridi
sinarumaghatara.
Ribiribi geananamanidi yadi makamake
gawaridi meme sakenayowoghana
sinisawasawa
bi taritariga da kanikani peyaridi nama sin-
agogo.

- ⁸ Keda ghamana kana waghawagha “Keda Kabik-abikuwayina”
na noko gawarina inavera rughuwoneni.
Berabero wawayidi gemeyani debane sinapepe-
wana,
nokona God yana wawaya kawagha kiira-
vidiye;
wawaya kawakeekeedi geririnagha
sinapepewa wapawapana.
- ⁹ Laiyon kate genoko kedana debanena, bo
getana ribiribi googonidi geananamanidi
sinagae debanena.
Wasina iiyawogha Yawe God iviyawiidina toudi
namagha sinapepewa.
- ¹⁰ Wiiwiiyiidi na nuwasisire bi
sinatawora sinaveramagha Jerusalemma.
Nuwasisira makewaghawaghasina gayamidiye
sinakunapi ware pinawa naboni.
Toudi parapa nuwamiise da nuwasisira inibonu-
vidi,
na nuwabero da dou sinamomogha waghata.

40

Wonawiitora God yana wawaya kiiravidiye

- ¹ Yami God iwona bo, “Wonawiitora sisiyidi kovi-
sisiya yagu wawaya biiyadi,
wonawiitora sisiyidi kovisisiya.
- ² Nuwapikae kovisisiya wawaya biiyadi
Jerusalem kamone
bi kowonedi da yadi kabikwarakwara
raghanina ikovi,
da kate bada Yawe God yadi tamumu inogho-
tatavedi.

Bi touna wasina yadi tamumu kiiravine aro
kasiwiikapuna iveredi.”

³ Kowaiyana, tagu wawaya tana yarurukwatu na
gamona awaiyaneni,

“Warereye keda kogigiri Yawe God kiiravine.

Mayabe keda rotomanina kobera yada God
kiiravine.

⁴ Anagha tupadi kotounamumu,

bi koyapoko da koyanuwa kotarawi-
ipikapika.

Tanawa opopukidi siniruwiipikapika,

bi gawara akakimidi komumutavedi.

⁵ Wasina bi Yawe God yanakiniwa
inarumaghatara,

da wawaya tupadi meghamegha na raghan-
ina tanagha sinakita.

Bi Yawe God touna wosina mmko wiisuwon-
ina ibera, kiiravine mmko ivisisiyeni.”

⁹ Zaiyon, tam na sawariyonayona iiyabo wara
miisena kwapiipiikeni,

na kugae, kunagho koya kiidamo debane.

Jerusalem, tam na sawariyonayona iiyabo wara
miisena kwapiipiikeni,

na gamo kiitowanama kurukwatu,

kurukwatu bi gekunanagharana.

Jiuda kubura kwanatudi kuwonedo bo,

“Kokita yami God mmakatanina!”

¹⁰ Eka, Yawe God ere maragasina yapiipiika da
inibada.

Bi wawaya iviyawidi na yawata yapiipiikedi.

11 Yana wawaya inakoyagha yaporidi
 ware sip bodaboda yana sip yakoyakoyayid-
 ina naboni.
 Touna sip wotuwotudi imanama inarukabepidi,
 inadogaredi da inakawaridi,
 bi sip yagayagaridi ere natunatudi,
 nuwatepane ininagho kedaridi sinanagho.

42

Yawe God yana wiivinevinegha tamariyina

1 Yawe God iwona bo, “Kokita, yagu tamariyana,
 iiyabo akabiwiimaragasina,
 Tagu avineyi bi iinuwamiise touna biidi.
 Bi kanumigu touna debane atore,
 na keda rotomanine initupawamiwamira wi-
 imasi,
 wawaya tupadi kiiravidiye kubura debane,
 da inapiikedi God yana wiibadana rogune.

2 Touna geinarukwatu bo gamona inaruk-
 abepina,
 gegha kedae inisisiya gwaruna.

3 Sawasawa reina kiina tuwayowanina gerubana
 inaturagiinina,
 bo rampa vikina pepana nuwatepane
 karakarasina gerubana inuvenawiipekina.
 Touna keda rotomanine initupawamiwamira wi-
 imasi
 bi nuwayuyune kayowiiyayeyana inapiikeni
 wawaya tupadi biidi kubura debane.

4 Touna geinakabibeku bo inanagharana,
 patana da kayowiiyayeyana kubura debane

inatoura wiikayokayowana inakovi.
 Wawaya kubura rabarabae
 patana yana wiiveveveyana sinakoyayi.

- ⁶ Tagu, Yawe God, yagu miisenama na akwatu-
 vem,
 imam anakabitawani
 da anitara babaranem.
 Anaberam da ware wiiwaghasina mara-
 gasina naboni wawaya biiyadi
 bi kate yeghana kubuna damdi kiiravidiyе.
- ⁷ Tam wawaya mata potapotadi matadi
 kuna kimotaatara,
 bi biwakabikabi damdi biwa gawarinama
 kunikanibuedi,
 bi iyawogha biwa gawaridi wiididibaridiye
 makamakedi,
 na tam kuniyawiiidi.”

49

Yawe God yana tamariyana

- ³ Yawe God iwonegu bo, “Isrel, tam na yagu
 tamariyana,
 basuna tamve na wawaya yagu kiniwa ki-
 iravine na sinakabepepigu.”
- ⁵ Muriye da sinagunaki raparapanama
 ayakanibu,
 na Yawe God ivineyigu da yana tamariyana.
 Mmko ibera na kiiravine yana wawaya
 iyakabiwiiveramayidi touna wosina biidi,

bi Isrel damdi iyakasiwiitaghoma mayedi touna
wosina biidi.

Yawe God ikabikarawayena kirakiiyegu,
da touna na yagu maragata kayena.

⁶ Yawe God iwonegu bo, “Tam yagu tamariyana
bi bagibagi averem da kunabera, bi mmkona
bagibagi gisina,

Jeikap kana dam kitaghoma mayedi bi
Isrel damdi kabiwiiveramayiidi iiyawogha
aviyawiidina.

Na kata anaberam da tam na yeghana maghatara
damdi biiyadi,

bi wawaya tupadi kubura debane kuna-
woned
da tagu aniyawiidi.”

¹⁴ Bi wawaya Jerusalem kamone siwona bo,
“Yawe God ikuyoveda, touna ivinuwap-
ida.”

¹⁵ Na Yawe God iwona bo, “Rubana sinada natuna
waghata sususuna inuwawapi,
bi geininuwayuyuneni da touna ivitubuyi?

Meboda sinada natuna inuwawapi
bi Tagu kate geanuwawapimina!”

50

Yawe God yana tamariyana kabikabisisirina

⁴ Yawe God iviyevevegu da metagha anisisiya,
da tagu wawaya amameyanidi anawonawi-
itoratoradi.

Didibara patepatena na yakasiwiimatakigu,
bi tainagu yakimobubu

da awaki iniyevevegu na anawaiyanedi ware giruma ededa.

⁵ Yawe God tainagu ikimobubu na geayiaviyeni bo ayamiiri kubutenina.

⁶ Tagu kubukiigu avereyana da wawaya sirouvi, bi nawanawagu avereyana da kagu mudukoro sitayinaraguragu.

Bi raghanina siyiinamayegu da siyakanukanugu, na mayiyigu geayikowoyina.

⁷ Bi gegha da Yawe God iviwiitegu na gesinakitayowoyeguna.

Noko biidi tagu iitepatora, bi akovi da yagu kabikwarakwara sini-mayagha geinavereguna.

⁸ God na ririguve bi iwonayaragha da tagu getana awaki ayabera berona.

Iiyabo teya kanikawakereyana? Piika, tani sisiya patapata.

Iiyabo yiwawugu?

Touna iyamiiririya da yana wiiwawu iyawonegu.

⁹ Kita, Yawe God na yagu nawae da yiwiitegu; Iiyabo inawona da tagu bera berona abera?

Kagu wiiwawu wawayidi tupadi na sinamogha

ware gara katamanidi beba sakamna naboni.

52

⁷ Sawariyonayona tana koya nawanakinama wara miisena ikabiyapiiika,

na touna kayena waratete wosina,
 basuna warana yapiipiikeni na nuwaruriri
 da metagha God wawaya iniyawiidina kiira-
 vidiye.

Bi Zaiyon iwoneni bo, “Yami God ivikii-
 wawo!”

⁸ Kuwaiyana, wawaya iyawogha yam kwanatu
 sakighukighu na sarurukwatu;
 bi toudimani matadima sikita da
 Yawe God yaveraveramagha Zaiyonma,
 na nuwamiiseye sarurukwatu patapata.

⁹ Tami, Jerusalem kamone gawara kasikasiwi-
 iberodi,
 nuwamiiseye korukwatu patapata
 basuna Yawe God yana wawaya na yawonawona
 wiikayokayowanedi,
 bi yana kwanatu yabababari.

¹⁰ Yana maragata kabikabikuwayina yidebeni
 dam tupadi biiyadi,
 bi wawaya tupadi kubure sinakita
 da yada God, wawaya yadi tamumuma
 iniyawiidi.

*Yawe God yana wiitamariyana yakabikwarak-
 wara*

¹³ Kita, yagu wiitamariyana yana bagibagi in-
 abera wiimasiyeni da yana bagibagi uwadi
 sinatubugha;
 Tagu anarukabepi da wawaya tupadi in-
 ageetawanidi
 bi kabi karawagha ghamana sinavereni.

¹⁴ Wawaya korotodi raghanina sikitana sikabino-
 keni;

toudi sirouvi siviberoberowaneni da mayiy-
ina kitana ivibogae,
bi kanakita iwamiri da gegha naboni ware
wawaya.

- ¹⁵ Da dam tupadi ininokadi,
bi kiikiwawo sinakabinokeni na kawadi
sinapota gesinisisiyana.
Kiiravine awaki sawaridi gesiyawonedi, na
sinakita,
bi awaki sawaridi gesiyawaiyanedi, na ako-
vidi sinayouna.

53

- ¹ Iiyabo mmko sisiyina kavisisiyeni na yigeru-
veni?
Yawe God iiyabo biidi yana maragata ividebeni?
² Bi Yawe God matane na yana tamariyana igogo
igae
ware kii wouna naboni, da tanawa
kanakanane bi ramramna ituwa.
Touna gekiiwawo mayiyidi iyakabi bo
iyikomerowana da kayakitani,
getana awaki iyinuwatayinimii da
iyatainariyamii touna biidi,
bo iyaberamii da touna kivinina kayakay-
ovenina.
³ Touda takita kayobareni da tawona sinighiiyeni,
tomogha kabikwarakwara yawata da sinivisi
teya,
bi tamiirikubuteni da bogae takita,
touda getayakabikarawayeni
bi tanoghosi da touna getana awaki.

- 4 Tanoghosi da yana kabikwarakwara na touna-
mani kana aro,
God iviaviyeni da sinivisi ivereni ware yana
berabero kiiravine.
Bi gegha da yada sinivisi touna ikabi,
da yada kabikwarakwara ikawari.
- 5 Touda yada tamumu kiiravine, na ririwana
sigwari
bi yada berabero kiiravine na sirouvi,
bi aro meko ikabi na nuwaruriri ipiikeni touda
biiyadi,
bi rouwae na yawa takabi.
- 6 Bi tupada, na ware sip naboni tasiwana,
touda tatadigegha, yada kedae yada kedae
tanono;
bi gegha da Yawe God yada berona da yada
tamumu na tupadi touna ivikawari.
- 7 Toudi sivikayotaketowanena beroveni bi ivirab-
orabobo
da getana awaki iyisisiyenina.
Touna geiyituyakayakata
ware nigenige wawaya sanaveni kasunuyina bi-
idi na naboni
bo ware sip ghunighunina sasikasika
bi yiraborabobo na naboni.
- 8 Toudi sikabitawani da siviwawu wapawapa
bi sikabisinaveni.
Bi iiyabo, wawaya kamodima iyakovi da touna
siviraboboni,
toudi yada wawaya yadi tamumu kiiravine
na sigwari?

9 Touna getana awaki berona iyabera bo iyiyabana,
 bi gegha da wawaya kawakeekeedi teya karawage sitoredi,
 bi wawaya mounouridi yawata sidogu wiikapudi.

10 Bi gegha da mmkona Yawe God yana nuwagiura da yana tamariyana ivikasigiiyaneni bi iberani da ikabikwarakwara.
 Raghanina tamariyana inaveremayeni ware suwara naboni da tamumu kabitavenina na noghotataveyana yapiikeni
 na touna nosinosina sinakoroto kirakii,
 da raghani gurina inamake,
 bi tounae na Yawe God yana nuwagiura inarumaghatara.

11 Touna yana kabikwarakwara kamna inakita da ininuwamiise,
 bi inakovi da geiyakabikwarakwara wawapawapana.
 Yawe God iwona bo, “Yagu rotomana berabera tamariyina wawaya korotodi yadi tamumu inakawari bi inaberadi da sinarotomana kirakii.

12 Noko biidi, akabigeegeeyeni da gawara kabikabikarawayina avereni,
 bi gawarina na wawaya maragasidi da ghamaghamadi kamodiye,
 basuna touna rabobo geiyasinighiiyenina da wawaya kawakeekeedi yawata sikabiyawa wiikapu.

Bi berabero wawayidi korotodi yadi tamumu
ikawari
bi kiiravidiye irupari.”

54

Yawe God, Isrel damdi ivinuwayuyunedi

⁵ Kam berabera wawayina na ware moghanem
naboni
bi kana waghawagha na Yawe God Maragata
Kirakiina.

Isrel kana God kabikabikuwayina iniyawiimi,
touna wawaya sakwatuveni da “Kubura tu-
pana tumtumpipinina kana God.”

⁶ Isrel, tam na ware wasike katotawota inayina
naboni
da moghanena iwonasinighiiyeni bi ikuy-
oveni na wasikena iyinuwapoya kirakii.
Bi gegha da Yawe God ikwatuwiiveramayim
touna biidi bi iwona bo,

⁷ “Raghani tupona kiiravine akuyovem,
bi wiinuwanuwaghaneyana ghamana teya
na anakabimayem.

⁸ Nuwanuwagu ipughu kirakii na raghani tupona
amiirikubutem
bi nuwayuyuna makewaghawaghasina teya,
na yagu nuwamiise aniyevevem.”
Nokona metagha Yawe God kambabara
wawayina iwona.

⁹ “Nowa iyamakamake raghanine na avisuwona
da gemuriye kutukutuwa noko naboni
kubura debane yawa iyibero mayeni,

na kata iisuwonem da gemuriye nuwanuwagu
 inapughu tam biidi
 bi geanawonaghakiyemna.

¹⁰ Bagune meboda koya kiidamo sinanagho-
 taveyana
 da koyanuwa sinamomogha,
 bi gegha da yagu nuwamonika tam kiiravimve na
 gemeyani inakovina,
 bi wiisuwona abera da nuwaruriri
 ayapiikeni tam kiiravimve na
 inamakewaghata.”

Nokona metagha Yawe God iiyabo
 ivinuwauwaghanemna iwona.

55

*God, wawaya kanigho rugawoworidi yiyonedi
 Yawe God iwona bo,*

¹ “Tami iiyawogha kanighomi sirugawowora,
 na tupami kopiika rarima konaniuna,
 bi tami iiyawogha mane gegha,
 na kopiika, kam konagimona da konakam!
 Kopiika, wain da milk gemanema konagi-
 mona,
 bi miisanidi gegha!

² Geyami mane konikawawanana awaki
 gekanikanina kiiravina,
 gegha kam meko kunakani da geinanunurim
 bi kiiravine kunabagibagina!
 Gamogu konawaiyaneni, na tami awaki mi-
 isena na konakani,
 tami kam metevina parapa koninuwami-
 iseyeni.

³ Yagu sisiya kowaiyana, kopiika tagu biidi,
tagu konawaiyanegu na yawa wiisuwonina
konakabi!

Tagu wiiwaghasina maragasina
makawaghawaghasina tami biiyadi
anabera,
aninuwayuyunemi bi miisena anabera tami
biiyadi
ware kiiwawo Deivid biidi avisuwonana
naboni.”

God yana peroveta iwona bo,

⁶ “Yawe God kata kovinoyeni, tami patana mmko
raghanine na konabanani,
touna biidi kata korupari, touna patana riir-
imiye.

⁷ Tami berabero wawayimi, yami keda berodi
kokuyowana,
da yami noghota berodi kowamira.

Yawe God biidi komiiri wamira, touna inin-
uwanuwaghanemi,
yada God biidi korupari, da yami bera ber-
oberodi tupadi inanoghotatavedi.”

⁸ Yawe God iwona bo, “Yagu nuwagiura na getami
yami nuwagiura naboni,
bi yagu bera na getami yami bera naboni.

⁹ Abama na parapa igee kirakii, kubura ikuy-
ovena kirakiiyeni,
na noko naboni yagu bera na parapa igee
kirakii, getami naboni
bi kate yagu nuwagiura na parapa igee ki-
rakii, getami naboni.

- 10 Wonagu na ware kiyara da youra duduvina
 abamama yayowoyowoghana naboni,
 gesiyaveraveramagha yaininagha,
 dagudagune na yadi bagibagi sabera,
 tanawa rarima savereni,
 na kii sakarapumpumka sagogo,
 na pei wawaya saveredi da sawawa bi
 kam sakam.
- 11 Yagu sisiya na wasina noko naboni,
 geiyaveraveramagha wapawapa tagu biid-
 ina,
 dagudagune na yana bagibagi yabera,
 touna sawara tupadi akayokayowana da
 iyabera na inadibera,
 da uwana inatore meko akayoveni da
 iyuwayenina.”

56

Rupari barena wawaya tupadi kiiravidiye

- 1 Yawe God iwona bo,
 “Tagu pinimina bi wiiyawiiimi kiiravine na
 anaveramagha,
 bi wawaya tupadi yagu bera rotomanidi
 aniyevevedi,
 na rotomane da wiisuwone wawaya kokoyagha
 yaporidi
 bi bera miisedi kobera.
- 6 Muriye, na kubuna damdi sinaveremayedi
 Tagu, Yawe God biidi
 da yagu kayowana sinabera;
 toudi sininuwayuyunegu bi sinakabikuwayegu.

Toudi yagu **wiiyawitaveyana gabudarina**
 sinakabikarawayeni
 bi noko gabudarina kana gwara ayavereveredi
 na
 gesinikasigiyyeni da siniberona.
 Bi yagu wiiwaghasina maragisina
 sinakabitawana kikisi.
 7 Nokodi kubuna damdi anakabidi anapiika
 yagu koya kabikabikuwayine, Jerusalem
 kwanatune,
 bi yagu pari barene nuwamiise anaveredi.
 Yadi suwara gabugabunidi da puyo mududi Tagu
 yagu suwara gabugabuna gawarina de-
 bane aniwaghasinedi,
 basuna wawaya yagu Bare Kabikabikuway-
 ina sinakwatuvuni da pari barena dam
 tupadi kiiravidiye.”

58

Wiiya wiisuwonina

*Yawe God iwona bo, “Memeda mmkodi bera
 mma naboni konabera na yami wiiya mataguve na
 sinamiise:*

7 Kami kam wawaya wiiwiivitonanidi yawata
 kovi kamvereyana,
 bi wawaya moyamoyakidi gegha ere yadi bare na
 kotayinarughuvedi yami bareye.
 Bi wawaya iiyawogha gegha ere kadi gara da
 siniyagha na
 kokabirereyedi,
 bi gegha yami ganigani rakarakadi
 konamiiri kubutedina.

- ⁸ Wasina bi yeghana inarukarata debamiye,
 ware raghani diidibara gabudara
 yageegeena naboni,
 bi kami gubaga na yaiyainagha sinayawa.
 Tagu nonowa na tami gwabimiye da aniyawiimi
 bi yagu gwabiyana na inababaremi
 nawanawa tupadima.
- ⁹ Wasina bi konarukwatu Tagu, Yawe God biidi na
 anawonabodemi,
 bi wiiwiita kiiravine Tagu biidi konadou na
 anawona bo, ‘Tagu mma!’

- Gegha vita ghamana wawaya konikawaridina,
 bi gekonatupakoghata bo konisisiya berove-
 dina,
- ¹⁰ Yami maragata tupanama wawaya wiiwiivito-
 nanidi koviwiitedi
 bi kobagibagi kirakii da wawaya piropiro
 kamodiye na koniwiitedi,
 wasina bi yami yeghana wiididibara kamonama
 inarukarata
 bi yami nubabasu na sinarukarata da ware
 yubasu gabudarina yeghanina naboni.”

61

- Wara Miisena moyamoyakidi kiiravidiye
 God yana wiivinevinegha tamariyina iwona bo,*
- ¹ “Yawe God Maragata Kirakiina kanumina
 iveregu,
 touna ivineyigu da wara miisena anadimeni
 wawaya moyamoyakidi biiyadi.
 Bi idarugu da wawaya iiyawogha wiiwiin-
 uwaberodi aniyawiidi.

Wawaya iyyawogha siburavidi bi sikou patu-
 patumidi
 na anakaradeba da toudi sirupamatavedi
 siyawa,
 bi wawaya biwa gawarina kamone na anawonedi
 da gawara wiididibarina sinakanibutaveni.
² Bi idarugu da wawaya anawonedi da raghanina
 ipiika
 da Yawe God miisena inabera toudi biiyadi.
 Gabudarina mmakatanina da kana aviya biiyadi
 kana biwa inasarobi,
 bi idarugu da wawaya iyyawogha saduudu na
 aniyororoyidi.
³ Bi wawaya tupadi Jerusalem kamone
 iyyawogha sinuwabero kirakii na aniwiitedi,
 bi yapukare gayamidiye wasadi na
 tagu kepamara pinavina anaveredi.
 Toudi oilma gayamidi sinighoudi da yadi
 nuwamiise kana matakira
 bi gemuriye sinadou maghana.
 Bi nuwavisi wasadi, na kabepepa ayidi ware kadi
 gara naboni.
 Yadi bera na parapa rotomanidi,
 toudi ware kii miisedi bi maragasidi;
 Yawe God touna wosina kiidi iwawa da
 wawaya iyieyevededi
 da yana miisena iwaratete awaki patana.
⁶ Wawaya sinakwatuvemi da, ‘Yawe God yana
prist
 bi ‘yama God yana bagibagi tomotomoyidi.’
 Tami mmko kuburina debane dam tupadi

yadi gararabama sawara miimiisedi kunay-
ouna
bi yadi mourae na kuna kabigegeeyem da
tam kumoura.”

Yawe God iwona bo,

⁸ “Tagu bera rotomanidi iinuwayuyunedi
bi kabiyouna da bera riwariwadi iisinighi-
ighiiyana.

Basuna tagu wiinuwayuyunigu na yagu wawaya
yadi miisana anaveredi
bi yagu wiiwaghasina maragasina
makewaghawaghasina toudi biiyadi
anabera.

⁹ Dam tupadi mma kubura debane na yagu
wawaya nosinosidi sinakovidi
bi sinakabikarawayedi.

Wawaya tupadi sinakitadi na sinawona bo,
‘Yawe God vikodi dam parapa ivimiiseyedi!’ ”

Isrel iwona bo,

¹⁰ “Tagu parapa nuwasisira ikabigu
basuna Yawe, yagu God yabera da iinuwami-
ise kirakii.

Na iviyawiigu, bi iberagu da rotomana berabera
wawayina touna naboni,
bi noko wiiyawiina da bera rotomanidi na
ware kagu gara naboni!

Na tagu ware tomogha raghanina yanayi na
naboni
gayama kounagha waratetena yakotenina
naboni.

Bi ware wasike raghanina yanayi na
posaru da kakatema yakounagha na naboni.

¹¹ Wasina ware tanawa yabera da kii matagha
sagogo sageena,

bo ware kwabu yabera da pei sagogo sageena naboni,
 na noko naboni Yawe God, inabera da bera ro-
 tomanidi da kabepepa
 sinatubugha dam tupadi biiyadi kubura de-
 bane
 bi yana berabera rotomanidi nokodi
 gawaridiye sinarumaghatara.”

64

Pari God yana wiinuwauwaghana kiiravine

- ⁴ Naghove, naghove waghata
 getana iiyabo iyawaiyana da God tana meme
 tam naboni,
 bo wawaya getana God tam naboni iyakita towoy-
 ina!
 Iiyabo yiwiita da iiyawogha siyitumaghanem
 na kiiravidiye.
- ⁵ Raghanina wawaya nuwamiimiiseye bera mi-
 isedi saberabera,
 bi yam keda rotomanidi sakivikivina, na kwi-
 iwiitedi.
 Tam nuwanuwam ipughu toumii biiyadi,
 bi gegha da toumii patana raghani gurina
 bera berona kaya berabera.
 Metagha wawaya toumii naboni, rubana ku-
 niyawiiimii?
- ⁶ Yama tamumu saberaberamii da tam matamve
 na toumii dadabumii.
 Bagune raghanina kiimatipo da bera miisedi
 kayabera,
 bi gegha da matam kamone na nokodi bera
 na
 ware gara dadabudi tamogosigosiridi naboni.

Bi yama tamumu kiiravine na toumii
 kakanakana,
 ware rugurugu mekodi sipokina naboni
 da yama tamumu sakabitavemii ware ya-
 nunu rugurugu yatapi karuvedi sanagho-
 taveyana naboni.

⁷ Bi getana iiyabo tam biidi iyarurupari,
 bo iyapiipiika tam biidi wiiwiita kiiravine
 iyibabana,
 basuna tam kumiiri kubutemii,
 na kubera da yama tamumu siviberomii.

⁸ Bi gegha da Yawe God tamna tamamiinaki.
 Toumii na ware nau kana dobodobo naboni,
 bi tam na berabera wawayim.
 Tam imamma toumii tupamii kuberamii.

⁹ Na genuwanuwam inapughu kirakii toumii bi-
 iyadi,
 bi gegha yama tamumu kunanoghotu wi-
 ikarukaravenina.
 Kita! Toumii tupamii na tam yam wawaya,
 na kinuwanuwaghanemii.

Buk Baibel long Anuki
Portions of the Holy Bible in the Anuki language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Anuki long Niugini

copyright © 2010-2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anuki

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3c3405c8-4e9b-582a-95e8-4f2128c4872e